

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep,

0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.:

Dato: 28.06.2018

Høringssvar fra Handelshøgskolen ved Universitetet i Stavanger (HHUiS) til NOU 2018:7 Ny lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå

Norske data legger grunnlag for at norske forskere kan publisere på høyt internasjonalt nivå. HHUiS har over tid prioritert forskning innen arbeidsliv og innovasjon basert på mikrodata fra SSB og andre leverandører. Vi har de siste årene hatt flere større datasøknader hos SSB. Søknadene er knyttet til prosjekter med brede forskningsspørsmål og kombinerer et stort antall datakilder. Vi har opplevd betydelige utfordringer i samarbeidet med SSB og andre dataeiere.

HHUiS har besvart punktene i høringsbrevet, med spesiell vekt på 2. om tilgang til data. Vi har i forlengelsen av dette lagt til et eget pkt. 6 om utlevering av mikrodata fra ulike aktører som forvalter data som er viktige for forskning. Dette berører ikke SSB direkte, men det er naturlig å ta det opp i denne sammenheng.

1. Nasjonalt statistikkprogram

Utvalget begrunner et nasjonalt statistikkprogram med behovet for å definere offisiell statistikk, med demokratisk kontroll og forankring. I følge utvalget produserer SSB allerede 85-90% av det som kan klassifiseres som offisiell statistikk. Vi opplever ikke problemer med de siste 10-15% av offisiell statistikk, men ser at det kan være gode grunner for å legge de inn under et nasjonalt statistikkprogram. Som en del av programmet bør det utføres en kost-nytte analyse på hvilken statistikk som skal legges inn i programmet.

Programmet må ikke påvirke tilgangen til mikrodata fra andre statistikkleverandører enn SSB. Det er viktig å beholde nærheten til dataleverandørene og overkommelig responstid. Vi vil trekke frem muligheten til å få mikrodata direkte fra Fiskeridirektoratet som spesielt viktig for UiS.

2. Tilgang til data

Vi deler de bekymringene som er meldt inn til utvalget; at tilgangen er vanskelig, tidkrevende, uforutsigbar og kostbar. Vår erfaringer er at det i forkant av søknad om mikrodata er vanskelig å få hjelp fra SSB. Det kan ta lang tid å få svar på selv enkle spørsmål, og svarene er av varierende kvalitet. Når søknad er innsendt har SSB en praksis med å avvise søknader i stedet for å justere de i samarbeid med søker. Dette har bl.a. blitt begrunnet med støttesystemene hos SSB. Under behandling ligger søknadene i lange tider i forskjellige køer hos SSB, eller saksbehandler venter på svar fra andre avdelinger. Spesielt den svært lange ventetiden er uakseptabel, og gjør at vi får problemer med å levere prosjekter iht. plan. Dette har vært spesielt påfallende når vi samarbeider med forskere fra andre nordiske land, som ikke opplever de samme problemene med sine dataleveranser. Lang ventetid kan og gi svært store utslag for stipendiater og postdoktorer som kan få forstyrret et helt karriereløp. Prosjekter finansiert av Forskningsrådet, altså den norske staten, kan ikke gjennomføres etter planen fordi behandlingstiden til SSB er så lang. Dette er selvfølgelig uakseptabelt for det norske samfunnet.

Referanse:

Dato: 28.06.2018

Side: 2/2

Vi anbefaler at SSB iverksetter et prosjekt for å forbedre saksbehandlingen, hvor kortere saksbehandling bør være det viktigste målet. Det bør også vurderes om søknadsprosessen i en viss grad kan koordineres med NSD.

Vi kan avslutningsvis nevne at selv etter at data er utlevert gjenstår det betydelig arbeid med kobling og vasking av data før empiriske analyser kan utføres. I Sverige og Danmark har man i større grad bearbeidet og koblet data i egne databaser som så utleveres til forskere. Tilsvarende ordning bør vurderes i Norge.

3. Faglig uavhengighet

Det er naturlig med en tilpasning til det europeiske regelverket for å sikre faglig uavhengighet.

4. Styre eller råd

HHUiS mener at SSB bør styres etter den alternative modellen i kap. 11; et styre ledet av adm. dir. Vi mener denne modellen best sikrer byråets faglige uavhengighet.

5. Organisering

HHUiS mener fordelene med dagens organisering er større enn ulempene. Vi vil trekke frem fordelene med positive vekselvirkninger mellom forskning og datainnsamling. Vi har spesielt sett viktigheten av dette for innovasjonsundersøkelsene.

6. Lovregulering av plikt til å utlevere mikrodata.

HHUiS mener det bør utredes hvordan forskere kan få tilgang til mikrodata fra aktører som forvalter offentlige midler. Et bredt spekter av offentlige aktører og andre offentlig finansierte aktører besitter mikrodata som har stor verdi for forskere, spesielt når de kobles til andre datakilder. Det er stor variasjon i hvordan datasøknader behandles av aktører utenfor statistikksystemet. Det er problematisk at dataeiere kan unngå analyser av egen virksomhet ved å avslå en søknad om mikrodata. Et eksempel på aktører som bør underlegges en slik plikt er dataeiere i virkemiddeldatabasen som er utarbeidet på oppdrag av NFD.

Med vennlig hilsen

Bjarte Ravndal
 Dekan